

3. Маркова О.В., Шматок Т.Г. Перевернуте навчання як один із методів покращення вивчення іноземної мови в сучасному економічному вузі. / О. В. Маркова, Т. Г. Шматок // Стратегії міжкультурної комунікації в мовній освіті сучасного ВНЗ [Електронний ресурс]: зб. матеріалів IV Міжнар. наук.-практ. конф. м.Київ. (15 березня 2018 р). — Київ: КНЕУ, 2018. — С. 256–262. — Режим доступу: <http://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/25078>
4. Зоряна Юзвін. Навчаємося працюючи: як теорія і практика таки єднаються у вишах. — Режим доступу: <http://studway.com.ua/dualna-osvita/>
5. Андрущенко В.П. Теоретико-методологічні засади реформування вищої освіти в Україні. Педагогічна газета. Академія пед. наук України. 2000. — №12 (78). — С. 1–2.
6. Дернова М.Г. Реалізація дуальних форм навчання в Європейських університетах. / М. Г. Дернова // Вісник КрНУ імені Михайла Остроградського. — 2019 — Вип. 3 (116) — С. 39–45.
7. ЮНЕСКО: Недостатки образования способствуют кризису. URL: <http://www.dw.com/ru/юнеско-недостаткиобразования-способствуют-кризису/a-16307327> (дата звернення: 06.04.2019).
8. David Gray. A Briefing on work-based learning. LTSN Generic Centre. Assessment Series № 11, 2001, pp.3-24. On-line: https://www.researchgate.net/publication/238620676_A_Briefing_on_Work-based_Learning
9. Work-based learning. A handbook for policymakers and social partners in EFT partner countries. Prepared for European Training Foundation by Richard Sweet, 2018. On-line: https://www.etf.europe.eu/sites/default/files/2018-09/Work-based%20learning_Handbook.pdf
10. Яковчук О.Л. Функціонування моделей дуальної форми здобуття освіти як ефективний спосіб підвищення конкурентоспроможності системи вищої освіти України. \ О. Л. Яковчук \ Молодий вчений. Педагогічні науки. — 2019 — №4 (68) — С. 86–90.
11. «Сэндвич-курс» от Суррейского университета. — Режим доступу: www.edukation.com.ua/news/sendvich-programma_ot_universiteta_surrey.html
12. Дуальна освіта — можливість навчатися працюючи. — Режим доступу: <http://bakertilly.ua/educational-center/дуальна-освіта>.

Машкова І.М.

кандидат педагогічних наук

старший викладач кафедри іноземних мов факультету фінансів

Лещенко Л.П.

*старший викладач кафедри іноземних мов і міжкультурної комунікації
факультету міжнародної економіки і менеджменту*

Белякова О.В.

старший викладач кафедри іноземних мов факультету фінансів

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

НАВЧАННЯ ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В НЕМОВНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

Анотація. У статті аналізуються сучасні виклики, з якими стикаються викладачі та студенти в процесі навчання другої іноземної мови в немовних закладах вищої освіти. Визначено роль методичних принципів, зокрема комунікативної, когнітивно-інтелектуальної, соціокультурної та міжкультурної спрямованості навчання.

Змішане навчання пропонується як один із шляхів оптимізації вивчення і використання другої іноземної мови майбутніми фахівцями нелінгвістичних спеціальностей в їх майбутній професійній діяльності.

Ключові слова: друга іноземна мова, немовні заклади вищої освіти, полікультурність, змішане навчання, трилінгвізм, методичні принципи спрямованості навчання.

Abstract. The article deals with today's challenges arising in the process of learning a second foreign language in non-language universities. The role of some methodological principles such as communicative, cognitive and intellectual, social and cultural and intercultural orientation of training is identified. Modern model of blended learning is supposed to be one of the ways of optimizing a second language study and its use by future non-linguistic specialists in their professional activities.

Key words: second foreign language, non-language universities, polycultural awareness, blended learning, trilinguism, methodological training principles.

Постановка проблеми. Інтеграція української освіти в європейську систему передбачає вдосконалення змісту і якості навчання в цілому, залучення нових інформаційно-комунікативних технологій та методик у навчальний процес різнопрофільних закладів вищої освіти. Залучення студентів до діалогу культур через успішне оволодіння другою іноземною мовою підвищує й оптимізує їх рівень конкурентоспроможності на ринку праці, який у сучасному світі носить суто міжнародний характер. Метою статті є аналіз сучасних викликів, що постають перед студентами та перед викладачами другої іноземної мови в немовних закладах вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різним аспектам та специфіці навчання другої іноземної мови у закладах середньої та вищої освіти присвячені численні дослідження. Одні науковці обґрунтовують фактори оптимізації навчання другої іноземної мови [7; 8], її залежність від слідування дидактичним і методичним принципам [9], серед провідних виділяють комунікативно-когнітивний [3]. Інші приділяють особливу увагу застосуванню професійно орієнтованого підходу і навчанню професійно орієнтованого спілкування в немовних закладах вищої освіти [2; 13], використанню краєзнавчих матеріалів як необхідної умови при вивченні другої (третьої) іноземної мови та застосуванню Інтернету як невичерпного джерела такої інформації [11]. Переважна більшість дослідників визнають важливу роль зіставного (контрастивного, порівняльного) методу при вивченні другої або третьої іноземної мови [12; 2; 9]. Сучасним технологіям змішаного навчання в іншомовній підготовці студентів у закладах вищої освіти нефілологічного напрямку також присвячені ґрунтовні наукові розвідки [5; 10]. Проте, такі питання, як вплив першої іноземної мови на засвоєння другої все ще потребує подальших досліджень. Прискорення розвитку сучасних інформаційно-комунікативних технологій також ставить перед дослідниками проблем викладання другої іноземної мови нові виклики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Якщо загальна мета навчання іноземної мови (ІМ) визначається запитом суспільства, то на сучасному етапі існує запит на багатомовність. Зважаючи на проєвропейський курс, обраний освітою, в

Україні з 2012 року середні навчальні заклади розпочали введення в свої програми другої іноземної мови з 5 класу.

Рада Європи ще у 2002 р. активізувала впровадження в освітні системи принципу вивчення рідної мови (РМ) та двох іноземних (ІМ1 та ІМ2), як необхідного для розвитку лінгвістичної компетентності. Скільки іноземних мов і на якому рівні вони викладаються є однією з ознак престижності не лише закладу середньої освіти, але також і закладів вищої освіти (ЗВО), зокрема, коли йдеться про немовні ЗВО.

Введення другої іноземної мови в середніх школах з одного боку полегшує, а з іншого ускладнює завдання викладачів другої іноземної мови особливо у вищих навчальних закладах нефілологічного напрямку. Під терміном «друга іноземна мова» ми маємо на увазі таку, яка вивчається після першої іноземної (навчання якої найчастіше продовжується паралельно), без урахування рівня оволодіння останньою. Під немовними навчальними закладами ми розуміємо такі, в яких рідна або іноземні мова не є спеціальністю здобувача бакалаврського та магістерського рівнів освіти, або такі, які інші науковці [5] відносять до навчальних закладів нефілологічного напрямку.

Оволодіння другою іноземною мовою є одним із найважливіших кроків до багатокультурності (полікультурності), оскільки, чим більше мов намагається засвоїти людина, тим багатше її знання про культуру країн, де ця мова є рідною, або однією з мов комунікації (принцип міжкультурної спрямованості навчання ІМ2). Вибір другої іноземної мови здійснюється студентами свідомо, часто на основі вже засвоєного соціокультурного аспекту, отже, принцип соціокультурної спрямованості навчання ІМ2 вбачає за доцільне користування автентичним матеріалом під час занять, у чому допомагають саме сучасні інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ). Принцип когнітивно-інтелектуальної (або інтелектуально-когнітивної) спрямованості є дуже важливим у навчанні другої іноземної мови, оскільки він передбачає не тільки очевидність, що студенти мають бути активними суб'єктами навчального процесу, а й те, що навчальний процес не має уподібнюватись до процесу оволодіння першою іноземною мовою, хоча дидактично-методична основа навчання для них обох залишається єдиною [9, с. 130]. Цей провідний принцип має стимулювати когнітивну діяльність студентів, і тут дуже прислуговується дидактичний принцип створення позитивного і вмотивованого ставлення до навчання, його постійне підтримування викладачем на різних етапах.

«Оскільки одним із найважливіших методичних принципів (навчання ІМ) є комунікативна спрямованість усього навчального процесу, перша важлива вимога до уроку — комунікативна спрямованість усіх його етапів», — зазначає К. Гусленко [1, с. 40–41]. Проте, якщо на заняттях з ІМ1 треба дотримуватися «іншомовного режиму», то навчання ІМ2 частиною вимагає полімовного (багатомовного) середовища, оскільки має враховувати принцип трилінгвізму, тобто взаємодії трьох мовних механізмів (рідної мови, першої іноземної та другої). А оскільки комунікативна компетенція складається з мовленнєвої, мовної та соціокультурної, міжкультурний підхід до вивчення ІМ2, який «підвищує рівень

гуманітарної освіти» студентів, «сприяє їх входженню у світову спільноту» [1, с. 49–50], розвитку в них міжкультурної свідомості та полілінгвізму.

Соціокультурна компетенція, «яка охоплює такі два види компетенцій, як країнознавча та лінгвокраїнознавча» та соціокультурні знання, тобто «знання суспільства і культури країни, мова якої вивчається» [1, с. 56], на нашу думку, певною мірою притаманні вже студентам на етапі вибору другої іноземної мови. Отже, принцип соціокультурної спрямованості навчання стимулює застосування принципу міжкультурної спрямованості навчання в методиці викладання другої іноземної мови на сучасному етапі.

І. Лобачук також наголошує на тому, що «лінгво-методична ситуація навчання другої іноземної мови за багатьма параметрами відрізняється від лінгво-методичної ситуації оволодіння першою іноземною мовою» [8]. «Взаємодія трьох мовних систем (рідної, першої і другої іноземних мов) може як полегшувати вивчення нової іноземної мови, так і ускладнювати його», — наголошує науковець, детально аналізуючи позитивні та негативні сторони принципу контрастивного підходу, який «співвідноситься і з принципом урахування субординативного трілінгвізму» [7, с. 115].

І. Лобачук зосереджує особливу увагу на порівняльному аналізі спеціальних принципів навчання першої та другої іноземних мов. Відмінним науковець вважає в першу чергу «принцип контрастивного (зіставного) навчання, який полягає в усвідомленні істотних подібностей і відмінностей мов, які вивчаються». «Другу іноземну мову здебільшого вивчають дорослі, для яких існує особлива стратегія навчання» [8], — стверджує дослідниця на основі досвіду викладання німецької мови як другої іноземної в економічному університеті. Ми підтримуємо її думку про те, що «свідомо вивчати мову означає бути самому активним у процесі навчання: міркувати, аналізувати, порівнювати, висувати гіпотези, знаходити закономірності, обговорювати результати», а студенти «відповідальніше поставляться до процесу навчання, що зробить ефективнішим застосування на уроках інтерактивних форм роботи» [8]. Тобто, друга іноземна мова має «значні виховні можливості» [1, с. 41], а її вибір студентами базується на принципі свідомості навчання.

Досліджуючи провідні принципи комунікативної та когнітивно-інтелектуальної спрямованості навчання другої іноземної мови, О. Панзига зауважує, що останній «у роботах західних науковців» «виноситься на перший план і ґрунтується на таких положеннях», як «свідоме порівняння мовних феноменів РМ-ІМ1-ІМ2, що сприяє свідомій активації спільної мовної бази, явищ трансферу» та «свідоме сприйняття та обговорення розбіжностей з метою уникнення інтерференції» та ін. [9, с. 135] Кількість годин у навчальних планах, призначена для оволодіння другою іноземною мовою невелика у порівнянні з цілями, які перед цим курсом ставляться або очікуються студентами. Тому принцип комунікативності навчання, який передбачає активну співпрацю, партнерську взаємодію та колективні форми роботи, стає незамінним у діяльності студентів і викладача як в аудиторії, так і поза нею. Необхідність інтенсифікації (наряду з принципом економії) процесу навчання другої іноземної мови обґрунтована також тим фактом, що вона майже завжди вивчається з нуля, а також тим, що досить часто

групи набираються змішані за рівнем володіння або знайомства з другою іноземною мовою [13, с. 31]. Проте, обсяг курсу другої іноземної мови компенсується значним лінгвістичним досвідом студентів, отриманим в процесі вивчення РМ та ІМ1 [14]. Отже, перенесення (трансфер) та інтерференція, яких не уникнути в процесі вивчення другої іноземної мови, як полегшують так і ускладнюють процес навчання. Досвід у вивченні рідної мови та іноземних мов дає можливість здійснювати позитивне перенесення вже отриманих знань, умінь та навичок на процес вивчення як другої так і третьої іноземної мови. Зокрема, «у лексиці французької мови буде особливо велика частка позитивного переносу з англійської мови: з відомих причин: 57% від загальної кількості слів в англійській мові становлять слова французького та латинського походження» [12]. Отже, на своєму шляху до полімовності та багатокультурності студент, як підкреслює О. Панзига, — «рухається в психологічному просторі, утвореному єдиною для кількох мов когнітивною базою» [9, с. 131].

Л. Кравчук, досліджуючи історію розвитку методів навчання іноземних мов у другій половині ХХ ст., розглядає так званий свідомо-порівняльний метод, що сформувався у 1950-ті рр. і передбачав вивчення іноземної мови на основі зіставлення з рідною, а згодом трансформувався у свідомо-практичний або свідомо-активний метод [4, с. 155]. На сучасному етапі розвитку комунікативно орієнтовані технології, які сприяють творчому ставленню студентів до навчання, дали поштовх до змішаного навчання, яке ми знаємо під назвою *blended learning*, і яке можна вважати новою педагогічною моделлю, що розвивається. У березні 2018 р. Київський національний торговельно-економічний університет проводив Міжвузівський науково-методичний семінар, присвячений моделі змішаного навчання при викладанні іноземних мов, у доповідях якого було висвітлено основи, особливості та складові сучасної навчальної гібридної методики (*blended learning*), яка посідає провідне місце в освітньому процесі в різних країнах світу [10]. Досліджуючи особливості навчання другої іноземної мови студентами спеціальностей нефілологічного напрямку (а саме, туризму), Н. Фийса не тільки підкреслює створення природного середовища завдяки Інтернету, але й наголошує на тому, що «використання комп'ютерних технологій означає не тільки спосіб навчати іноземній мові, а й одну з причин її вивчення» [11].

В. Краснополський у своєму дисертаційному дослідженні велику увагу приділяє змішаному / комбінованому навчанню (*Blended Learning*), як сучасній та освітній технології. Вчений наводить приклади різних підходів до самого поняття комбінованого навчання: поєднання формальних (робота в аудиторіях) засобів навчання з неформальними (обговорення за допомогою Інтернету); поєднання різних видів навчальних заходів (очне навчання в класі, електронне навчання в режимі реального часу та самонавчання в аудиторії) тощо [5]. Дослідники виділяють шість основних моделей змішаного навчання, а саме, *Face-to-Face Driver Model*, *Rotation Model*, *Flex Model*, *Online Lab Model*, *Self-Blend Model*, *Online Driver Model* [9; 5, с. 262].

Переваги змішаного навчання частково збігаються з загальними перевагами електронного навчання (*E-learning*), такими як мобільність, інтерактивність, індивідуальний підхід.

В. Краснопольський, характеризуючи платформу Moodle (Modular Object Oriented Distance Learning Environment), популярну в Україні та ще у 150 країнах світу, окреслює як недоліки так і переваги цієї платформи саме для навчання іноземних мов у ЗВО нефілологічного профілю. До переваг можна віднести як комунікативний характер навчання, який підтримується, різні форми навчання (тести, завдання, опитування тощо), вибір викладачем різного поєднання елементів курсу. На основі різних досліджень, науковець робить висновок, що ця платформа «дозволяє реалізувати в іншомовній підготовці студентів основні дидактичні принципи: адаптивність, наочність, індивідуалізацію, зворотний зв'язок, інтерактивність, системність, поетапність» [5, с. 160]. До недоліків платформи Moodle, з якими стикаються вітчизняні викладачі, звичайно можна віднести «залежність роботи платформи від потужності сервера та сигналу каналу Інтернет» та «високі вимоги до рівня комп'ютерної грамотності викладачів». А в умовах різнорівневих груп студентів, які вивчають другу іноземну мову, «неможливість створення різнорівневих підгруп всередині академічної групи» [5, с. 160]. «Змішане навчання (Blended Learning) передбачає різні комбінації синхронного та асинхронного навчання. Це може бути як комбінація електронного навчання, так і комбінація електронних і традиційних форм навчання. Змішані можливості навчання безмежні», підкреслює В. Краснопольський [5, с. 165]. Зокрема, «Web-конференції дозволяють проводити онлайн-презентації, спільно працювати в режимі реального часу» [5, с. 170].

Web-ресурси, які доцільно використовувати на заняттях з другої іноземної мови в немовних ЗВО, і які в наш час є в наявності майже в усіх закладах, персонально у студентів та викладачів, можна умовно поділити на декілька груп.

1. Навчальні матеріали, які є в електронній базі бібліотеки закладу, серед яких розроблені викладачами закладу збірники вправ, навчальні посібники, навчально-методичні тематичні розробки за робочою навчальною програмою.

2. Методичні матеріали для оптимізації роботи викладачів, такі як методичні рекомендації з різних видів мовленнєвої діяльності, зразки занять, тести та різні види вправ.

3. Різні види демонстраційних матеріалів, такі як презентації за певними темами, створені або придбані (з урахуванням авторського права) викладачами та студентами.

4. Різноманітні доступні інформаційні та довідкові матеріали, такі як словники, довідники, енциклопедична література, засоби масової інформації.

5. Важливим елементом сучасних технологій навчання можна вважати також мобільні телефони. Завдяки цим пристроям студенти можуть не тільки швидко знаходити необхідні матеріали на різних сайтах та обмінюватися інформацією або посиланнями, але також проходити тестування, самотестування, записувати своє виконання різних фонетичних вправ та аудіотекстів, фотографувати необхідні сторінки із підручника або власного зошита та здійснювати багато інших видів навчальної діяльності. «З появою другого покоління мобільних телефонів, — зазначає В. Краснопольський, — розробляються мобільні мультимедійні системи для розвитку навичок аудіювання» [5, с. 199].

У студентів, які вивчають другу іноземну мову збільшуються переваги навіть у пошукових можливостях завдяки полімовності до якої вони прямують.

До недоліків змішаного навчання В. Краснопольський відносить такі, з якими зустрічаються майже всі викладачі ІМ1 та ІМ2 на сучасному етапі. Це, за його спостереженнями: невисока якість методичних матеріалів та недостатній методичний досвід викладачів; недостатня технічна оснащеність навчальних закладів та технічні проблеми; неефективне використання навчального часу та відсутність самодисципліни студентів, а також різний рівень комп'ютерної грамотності викладачів і студентів [5, с. 286]. Через недостатність коштів для придбання досить дорогих електронних інтерактивних навчальних матеріалів за рахунок ЗВО, викладачі вимушені вчитися використовувати подібні підручники за власний кошт. Допмагають проте методичні семінари, які організовують кафедри, запрошуючи спеціалістів з методики викладання на основі новітніх технологій, конференції, семінари та вебінари на базі різних ЗВО. Перспективним, на нашу думку, є використання досвіду викладання другої іноземної мови в країнах розвинутого мультикультуралізму, таких як Канада, в освіті якої вагомою тенденцією удосконалення ресурсної бази є використання інформаційно-комунікативних, мережових технологій. Саме в цій країні спостерігаємо багаторічні традиції цифровізації в освітній галузі, зокрема створення інституалізованих ресурсних центрів, розвиток і популяризацію університетських ресурсних баз та осередків, інтенсифікацію заснування та розвитку електронних ресурсів, а також залучення до процесу удосконалення методичної роботи з викладання другої іноземної мови освітян-практиків та науковців.

Висновки. Отже, до важливих сучасних викликів навчання другої іноземної мови в немовних закладах вищої освіти можна, по-перше, віднести збільшення кількості студентів, які бажають вивчати ІМ2, ІМ3 у немовних ЗВО, на фоні зменшення кількості годин, які виділяються на цю дисципліну, або навіть повної її відсутності в навчальних планах; по-друге, міжнародний характер сучасного ринку праці, на який тепер також слід орієнтуватись при складанні навчальних робочих програм та проведенні практичних занять; по-третє, величезну роль Інтернету у пошуках інформації та повсякденній комунікації, новітні технології навчання, серед яких на перше місце виходить змішане (Blended Learning) навчання, яке поєднує в собі найкращі надбання традиційних форм і цифровізації освіти та сприяє подальшому розвитку індивідуального підходу у навчанні іноземних мов; по-четверте, виходячи із усього названого, дуже високі вимоги до викладачів другої іноземної мови, як професіоналів універсального масштабу, які мають сприяти розвитку полікультурності в соціокультурному середовищі закладу вищої освіти, розвивати свої здібності та компетентність, що лежать в основі педагогічної майстерності, у партнерській взаємодії зі студентами, залишаючись при цьому на крок попереду.

Список використаних джерел

1. Гусленко І.Ю. Конспект лекцій з дисципліни «Методика викладання іноземних мов»: для студентів 5 курсу факультету «Референт-перекладач», які навчаються за спец. 035 Філологія (Переклад) / Нар. укр. акад. [каф. теорії та практики пер., авт.-

- упор. І. Ю. Гусленко]. — Харків : Вид-во НУА, 2018. — 64 с. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.nua.kharkov.ua/index.php/2011-04-11-17-47-05/2011-07-05-15-07-10/2011-07-15-13-25-30/2012-10-19-16-22-43/9116-2016-07-23-11-52>
2. Дзевицька Л.С. Особливості навчання німецької мови як другої іноземної на базі англійської студентів-економістів / Лариса Сергіївна Дзевицька // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. — 2017, — №4 (68). — С. 249–259. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2017_4_24 .
3. Дуброва С.В. Особливості викладання французької мови як другої іноземної у вищих навчальних закладах / С. В. Дуброва // Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology, VI (67), Issue: 163, 2018 Maj. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.seanewdim.com
4. Кравчук Л.В. Історичний розвиток методів навчання іноземних мов у другій половині ХХ ст. / Л. В. Кравчук // Вісник ЛДУ БЖД. — 2011. — №5. — С. 154–158. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vldubzh_2011_5%282%29__28
5. Краснопольський В.Е. Іншомовна підготовка студентів нефілологічних спеціальностей на основі створення і використання web-технологій: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.01 / Краснопольський Володимир Едуардович. — К., 2019. — 438 с. [Електронний ресурс] — Режим доступу: https://snu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/05/Dyssertatsyya_Krasnopolskogo_19.05.19_obn_lyteratura.pdf
6. Кушнір І.А. Особливості викладання англійської мови як другої іноземної. [Електронний ресурс] / І. А. Кушнір. — Режим доступу: http://imso.zippo.net.ua/wp-content/uploads/2017/12/9_kushn.pdf
7. Лобачук І. М. Принципи навчання німецькій мові як другій іноземній в економічному вузі. [Електронний ресурс] / І. М. Лобачук // Педагогічні науки: зб. наук. праць. — 2013. — Вип. 114. — С.113–119. — Режим доступу: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/11924/1/Lobachuk.pdf>
8. Лобачук І. М. Теоретико-методичні аспекти викладання другої іноземної мови. [Електронний ресурс] / І. М. Лобачук. — Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nzvdpu_pp_2013_40_15.pdf
9. Панзига О. М. Реалізація дидактичних і методичних принципів у процесі формування рецептивних мовних компетентностей другої іноземної мови у майбутніх учителів. [Електронний ресурс] / О. М. Панзига // .Вісник КНЛУ. Серія Педагогіка та психологія. — 2014. — Вип. 23. — С. 129–138. — Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILEA=&2_S21STR=Vknlu_Ptp_2014_23_16
10. Прима В. В. Модель змішаного навчання — «за» і «проти» / В. В. Прима // Використання моделі змішаного навчання при викладанні іноземних мов: тези доповідей. — К: Київ. нац. торг-екон. ун-т, 2018. — С. 83–86. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://knute.edu.ua/file/ODc0Mw==/52d2d566631bacba41272c11ec631a20.pdf>

11. Фийса Н.В. Використання краєзнавчих матеріалів як необхідної умови при викладанні другої (третьої) іноземної мови для спеціальностей галузі туризму у ВНЗ / Н. В. Фийса // Науковий вісник УжНУ. Серія «Економіка». — 2009. — Випуск 28. — С. 71–73. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://library.snu.edu.ua/index/inozemna_mova_v_sferi_turizmu/0-400
12. Цюник Г.М. Використання зіставного (контрастивного) методу при вивченні французької мови як третьої іноземної [Електронний ресурс] / Г. М. Цюник. — Режим доступу: <http://nniif.org.ua/File/16cgmvmzk.pdf>
13. Чорна С. С. Специфіка навчання другої іноземної мови (німецької) студентів спеціальностей «Готельно-ресторанна справа» та «Туризм» / С. С. Чорна // Держава та регіони. Серія Гуманітарні науки. — 2016. — №3–4 (46–47). — С. 31–34. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/drgn_2016_3-4_8.pdf
14. Шутова К. Як вивчати дві іноземні мови у школі [Електронний ресурс] / Каміла Шутова. — Режим доступу: <https://osvita.ua/school/method/36429/>

Рабійчук Л.С.

кандидат педагогічних наук, доцент

доцент кафедри англійської мови

Національна академія Державної прикордонної служби

України імені Богдана Хмельницького м. Хмельницький

Завідонova Н.І.

старший викладач кафедри іноземних мов факультету маркетингу

Київський Національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Анотація. Стаття розглядає процес функціонального вивчення іноземної мови та дослідження в цій галузі. Описуються етапи та принципи функціонування мови в процесі усної та писемної комунікації. Пояснюється різниця між функціональним і формальним рівнями оволодіння мовою. Визначається, що функціональний підхід до навчання іноземної мови є засобом ефективної комунікації з використанням мови, що сприяє інтеграції професійних потреб майбутніх фахівців у освітній процес.

Abstract. The article considers the process of functional study of a foreign language and research in this field. The stages and principles of language functioning in the process of oral and written communication are described. The difference between functional and formal levels of language proficiency is explained. It is determined that the functional approach to learning a foreign language is a means of effective communication using the language, which promotes the integration of professional needs of future professionals in the educational process.

Ключові слова: функціональний підхід, контекст, перцептивний та когнітивний підхід, комунікація, компетентність, словосполучення, лінгвістичні компоненти.

Key words: functional approach, context, perceptive and cognitive approach, communication, competence, collocations, lexical units, linguistic components.

Перші дослідження з функціонального вивчення іноземної мови можна віднести до 1920 року. Броніслав Маліновський, професор антропології Лондонського університету, описав дві важливі концепції функціонального підходу до вивчення мови, а саме: це контекст ситуації як невід’ємна складова для